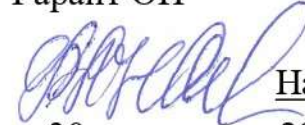

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

Наталія ФЕДОСЕНКО

«_30_» серпня 2023 р.

СИЛАБУС З ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОМЕРЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ ТА КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 «Право»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 «Право»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, заочна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

Силабус навчальної дисципліни «Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору»
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 081 «Право»
освітньою програмою «Право»
«23» травня 2023 р., с.

Розробник: доцент каф 702, к. ю. н., доцент Алла Гордеюк
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри № 702 Права
(назва кафедри)
Протокол № 10 від 23.05.2023 р.

Завідувач кафедри д. юр. н., професор _____ Спіціна А.О.
(науковий ступінь та вчене звання) (ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Гордеюк Алла Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент (вчене звання), доцент (посада), професор «ХАІ». Викладає наступні дисципліни: Цивільне право (загальна частина), Цивільне право (Курсова робота) Право інтелектуальної власності, Правове регулювання ринку програмного забезпечення, Актуальні питання правового регулювання в аерокосмічній галузі, Міжнародне повітряне та космічне право, Правове регулювання діяльності авіаційних підприємств та установ, Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору. Відшкодування шкоди а авіаційному транспорті. Напрям наукових досліджень становлять: проблеми правового регулювання у сфері цивільних відносин, зокрема права інтелектуальної власності, спадкового права, трудового права, міжнародного космічного та повітряного права. Контактна інформація; alla.law.gor@gmail.com; a.hordeiuk@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4	<p>Галузь знань <u>03 «Гуманітарні науки»</u> (шифр і найменування)</p> <p>Спеціальність <u>081 «Право»</u> (код і найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Право»</u> (найменування)</p> <p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	Обов'язкова навчальна дисципліна
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2023/2024
Індивідуальне завдання – не передбачено		Семестр
Загальна кількість годин; для денної форми навчання– 64/120 ; Для заочної форми навчання – 16/120		7-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,0 самостійної роботи студента – 3,5		Лекції*
		денна – 32 годин заочна – 8 годин
		Практичні, семінарські*
		денна – 32 години заочна – 8 годин
		Лабораторні*
	–	
	Самостійна робота	
денна – 56 годин заочна – 104 години		
Вид контролю		
Модульний контроль (денна форма) Іспит (денна, заочна)		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання у 7-му семестрі: 64/56
заочної форми навчання у 7-му семестрі: 16/104

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

Семестр, в якому викладається дисципліна – 7

Обсяг дисципліни за денною формою навчання: 4 кредити ЄКТС, 120 годин, у тому числі аудиторних – 120 (з них: лекцій - 32 год., семінарів - 32 год. самостійної роботи здобувачів – 56 год.

Обсяг дисципліни за заочною формою навчання: 4 кредити ЄКТС, 120 годин, у тому числі аудиторних – 16 год (з них лекцій – 8 год., семінарів – 8 год.), самостійної роботи здобувачів – 104 год.

Форма здобуття освіти – денна/заочна

Дисципліна – обов'язкова

Види навчальної діяльності – лекції, семінари

Види контролю – поточний, модульний контроль, іспит

Мова викладання – українська

Пререквізити – Транспортне право, Повітряне право, Міжнародне повітряне та космічне право

Кореквізити – Відшкодування шкоди на авіаційному транспорті, Правове регулювання діяльності авіаційних підприємств, Правове регулювання безпеки цивільної авіації

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору» для студентів є засвоєння знань щодо правового регулювання відносин, які виникають з приводу правового регулювання на вітчизняному та міжнародному рівні комерційного використання повітряного транспорту та комерціалізації космічної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору» є опанування студентами правовими засадами комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору за такими напрямками як: правовий режим використання повітряного простору в Україні; правове регулювання експлуатації та льотної придатності повітряних суден; правові засади перевезення пасажирів, багажу та вантажу; комерційна експлуатація повітряного транспорту; чартерні авіаперевезення; правове регулювання космічної діяльності на вітчизняному рівні та особливості її комерціалізації; особливості комерціалізації космічної діяльності в зарубіжних країнах; космічний туризм як напрям комерціалізації космічної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти, певних **компетентностей**.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення аналізу та синтезу;

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння змісту і соціального призначення професійної правничої діяльності;

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності:

СК 7. Здатність застосовувати знання принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, господарське процесуальне право, кримінальне процесуальне право, інформаційне право, транспортне право;

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права;

СК 11. Здатність визначати належні та прийняті для юридичного аналізу факти.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та юридичні факти, формувати та обґрунтовувати правові позиції;

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній правничій діяльності;

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання (ПРН):

— ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

— ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

— ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

— ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої

проблеми.

- ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.
- ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
- ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.
- ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
- ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
- ПРН 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- ПРН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
- ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
- ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
- ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
- ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
- ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правові засади комерційного використання повітряного транспорту.

Тема 1. Правовий режим використання повітряного простору в Україні.

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 4 год.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 0,5 год, семінари – 0,5 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.

Стисла анотація до теми: організація використання повітряного простору України; основні терміни та поняття за темами змістовного модулі 1; державні пріоритети у використанні

повітряного простору; класифікація повітряного простору України; дозвільний порядок використання повітряного простору; заборона та обмеження у використанні повітряного простору; контроль за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору; перелік порушень використання повітряного простору України відповідно до «Положення про використання повітряного простору України».

Тема 2. Правова регламентація експлуатації та льотної придатності повітряних суден.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 6 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 0,5 год, семінари – 0,5 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: поняття повітряного судна та правові засади його експлуатації та льотної придатності; класифікація повітряних суден; порядок державної реєстрації повітряних суден; підстави виключення повітряних суден із Державного реєстру цивільної авіації України. Додаток 6 до Чиказької конвенції «Експлуатація повітряних суден» відповідно до Міжнародних стандартів з безпеки цивільної авіації. Порядок реєстрації повітряних суден відповідно до Авіаційних правил України; Державна авіаційна служба України як центральний орган виконавчої влади з питань цивільної авіації (завдання та функції).

Тема 3. Правові засади авіаперевезення пасажирів багажу, та вантажу.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 12 год.*

Стисла анотація до теми: міжнародно-правове забезпечення авіаперевезень; правове забезпечення авіаперевезень пасажирів, багажу та вантажу на вітчизняному рівні; правові засади договору перевезення повітряним транспортом (авіаперевезення); загальна характеристика Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»; домовленості авіаперевізників; послідовні авіаперевізники; змішані авіаперевізники; повітряні авіаперевезення, що виконуються не перевізником за договором; чартерні перевезення; правила щодо використання утраченого або зіпсованого квитка, заборона його передачі; строк чинності квитка, продовження строку чинності квитка відповідно до правил; строк і умови пред'явлення квитків з метою повернення сплачених сум відповідно до правил; бронювання повітряного перевезення відповідно до правил; обслуговування пасажирів в аеропорту та на борту повітряного судна,

вимоги до якості послуг, що надаються пасажиром відповідно до правил; вимоги з техніки безпеки на борту повітряного судна; правила перевезення деяких категорій пасажирів; правила реєстрації пасажирів та оформлення багажу; відмова у повітряному перевезенні пасажирів і багажу з метою забезпечення безпеки польотів; правила перевезення багажу, ручної поклажі; правовий режим розкладу рухів; правила поведінки на борту повітряного судна; права пасажирів у разі відмови у повітряному перевезенні, скасування або затримка рейсів; компенсація у разі відмови від перевезення та скасування і затримки рейсів; порядок повернення коштів.

Тема 4. Комерційна експлуатація повітряного транспорту.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 6 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: міжнародна комерційна діяльність на повітряному транспорті, комерційні права «свобода повітря», міжнародне регулювання комерційної діяльності на авіаційному транспорті; комерційна співпраця авіакомпаній на міжнародних авіалініях; правові засади рекламної діяльності в сфері використання повітряного транспорту; міжнародна відповідальність при перевезенні повітряним транспортом; юридична відповідальність за правопорушення у сфері використання повітряного транспорту на національному рівні; правові засади комерційного використання повітряного транспорту країнами ЄС; авіаційна транспортна стратегія України на період до 2030 р.

Тема 5. Правила виконання чартерних авіаперевезень.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 4 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: історія чартерних перевезень; поняття чартерних рейсів; правове забезпечення чартерних авіаперевезень на міжнародному рівні; правове регулювання чартерних авіаперевезень в країнах ЄС; правове забезпечення чартерних авіаперевезень в Україні; значення чартерних авіаперевезень

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2. ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОМЕРЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Тема 6. Правове забезпечення космічної діяльності на міжнародному рівні.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 6 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 0,5 год, семінари – 0,5 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: становлення міжнародного космічного права; поняття та предмет міжнародного космічного права; джерела міжнародного космічного права; принципи міжнародного космічного права; суб'єкти міжнародного космічного права; держави як суб'єкт міжнародного космічного права; правовий статус фізичних і юридичних осіб як учасників космічної діяльності.

Тема 7. Правове регулювання космічної діяльності на вітчизняному рівні та особливості її комерціалізації.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 6 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 12 год.*

Стисла анотація до теми: поняття, правове забезпечення та види космічної діяльності в Україні; заборона, та обмеження в сфері космічної діяльності відповідно до законодавства України; декларація про провадження господарської діяльності у сфері космічної діяльності; дозвіл на здійснення окремих видів космічної діяльності; загальні вимоги до об'єктів космічної діяльності; правові засади забезпечення безпеки космічної діяльності.

Тема 8. Особливості комерціалізації космічної діяльності у зарубіжних країнах

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 6 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 0,5 год, семінари – 0,5 год;*

– обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.

Стисла анотація до теми: етапи комерціалізації космічної діяльності; комерціалізація космічної діяльності у США та в інших країнах світу; комерціалізація космічної діяльності щодо дослідження Місяця та інших небесних тіл; співробітництво держав у сфері комерціалізації космічної діяльності; новітні міжнародно-правові проекти у сфері комерціалізації космічної діяльності.

Тема 9. Космічний туризм як напрям комерціалізації космічної діяльності.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 5 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1,5 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: історія розвитку космічного туризму; поняття космічного туризму; принципи, що стосуються процедури та критеріїв відбору призначення, підготовки та сертифікації членів основних екіпажів МКС і експедицій відвідування; правова регламентація космічного туризму; забезпечення безпеки космічних туристів.

Тема 10. Міжнародне космічне право XXI століття.

За даною темою (денна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 5 год.*

За даною темою (заочна форма навчання):

- *форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;*
- *обсяг аудиторного навантаження: лекції 1 год, семінари – 1 год;*
- *обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год.*

Стисла анотація до теми: перспективні напрями діяльності комітету ООН з космосу, зокрема з комерціалізації використання космічного простору; екологічні стандарти космічної діяльності; космічна кібербезпека; привласнення небесних тіл; зоряні війни та комерціалізація апробації зброї в космічному просторі; міжнародні космічні станції та перспективи їх подальшого використання з комерційною метою.

Модульний контроль 2

Іспит

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні заняття навчальним планом не передбачені.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних (он-лайн) лекційних, семінарських занять, індивідуальні консультації (за необхідністю), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), користування матеріалами мережі Internet та при можливості електронними матеріалами, розміщеними на сайті кафедри.

7. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

8.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на семінарах		8	22
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовий модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на семінарах		8	22
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку 20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення право освітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату (5 балів);

- участь у не менше 2-х заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань. При відповіді на кожне питання студент може отримати максимум 34 бали, але підсумковий бал буде складати не більше ніж 100 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів

8.2. Якісні критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність студентів під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістового модулю. Неповні відповіді та не достатньо самостійні відповіді під час доповідей на семінарах. Не достатнє знання категорій з дисципліни повітряного та космічного права. Певні складності при застосуванні нормативних актів. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Показати мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність студента під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістових модулів, допущення незначних помилок при, уміння орієнтуватися у системі нормативних актів міжнародного і вітчизняного космічного та повітряного права. Засвоєння категорійного апарату повітряного та космічного та здатність коректна оперувати ним. Здатність публічно представити матеріал. Показати достатній рівень знань та умінь.

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських, практичних робіт), наявність якісного, повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістового модулю. Повні та обґрунтовані відповіді під час семінарських занять. Знання категорій повітряного та космічного права та здатність вільно та коректна оперувати ними. Уміння опрацювати та застосовувати нормативні акти, що складають правове забезпечення у сфері повітряних та космічних відносин. Показати високий рівень знань та вмінь.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та семінарських (практичних) занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання

шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchidokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. На електронній платформі Mentor НАУ «ХАІ» розміщено курс «Правові засади комерціалізації використання повітряного транспорту та космічного простору», який включає силабус, навчально-методичний матеріал, список нормативних актів та рекомендованої літератури, презентації за темами курсу [URL/https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=8570](https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=8570).

11. Рекомендовані література

Базова

1. Конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Варшавська конвенція 1929 р.). URL.<https://zacon.rada.gov.ua>
2. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 07.12.1944 р. (Чиказька конвенція). URL.http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038
3. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України: постанова КМУ від 6.12.2017 р. № 954ю URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%DO%BF#Text>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (із змін. та допов.).
5. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536 (із змін. і допов.).

6. Авіаційні правила України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» затв. Наказом Державної авіаційної служби України від 08.02.2019 р. № 141/33112. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text>.
7. Авіаційні правила України «Організація повітряного руху» затв. Наказом Державної авіаційної служби України від 09.12.2021 р. № 1920. URL.<https://ips.ligazacon.net/document/view/re37501&an=46>.
8. Авіаційні правила України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України» затв. Наказом Державної авіаційної служби України від 06.02.2017 р. № 66/73. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/z054-17#Text>.
9. Авіаційні правила України «Правила використання повітряного простору України» затв. Наказом Державної авіаційної служби України від 11.05.2018 р. № 430/210. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18#Text>.
10. Авіаційні правила України «Порядок та умови здійснення страхування ризиків цивільної авіації» 05.12.2023 р. № 768. URL.<https://document.vobu.ua/doc/23171>.
11. «Правила виконання чартерних рейсів» затв. Міністерством транспорту України від 18.05.2001 р. № 297. URL.<https://ips.ligazacon.net/document/REG56527an=10>.
12. Декларація правових принципів діяльності держав з дослідження та використання космічного простору: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 13 грудня 1963 р. URL.https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/995_a31#Text.
13. Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27 січня 1967 р. URL.<https://unoosa.org/oosa/en/ourwork/spacelaw/treaties/intuooouterspacetreaty.html>
14. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів та повернення об'єктів, відправлених в космічний простір, від 22 квітня 1968 р. URL.<https://unoosa.org/oosa/ourwork/spacelaw/treaties/rescueagreement.html>.
15. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються у космічний простір від 15.09.1976 р. URL.https://www.fac.gov/about/office_org_gi_objects_Launched.pdf.
16. Міжрамкова угода про співпрацю на Міжнародній космічній станції від 29.01.1998 р. URL.<https://www.stete.gov/wp-content/uploads/2019/02/12927-Vultilateral-Space-Space-Station-1.29.1998.pdf>.
17. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами від 25.03.1972 р. URL.https://www.faa.gov/abaut/office-org/headouartes_offices/ast/media/Conv_international_liab_damase.pdf.
18. Міжнародне співробітництво у використанні космічного простору в мирних цілях: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1961 р. № 1721 (XVI). URL <https://www.books.google.com.ua/books?isbn=5041136548>
19. Про космічну діяльність : Закон України. Відомості Верховної Ради України.1997. № 1. Ст. 2 (із змін. і допов.).
20. Господарський кодекс України від 14.08.2021 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради.2003. № 18-22. Ст. 144 (із змін. і допов.).
21. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994. № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України.1994. № 51. Ст. 446 (із змін. і допов.)
22. Про затвердження положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 520. URL.<https://zacon.rada.gov.ua./laws/show/520-2014-n#Text>.
23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/281-2015-n#Text>.
24. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021-2025 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 січня 2021 р. № 15-р. URL.<https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/25-2021-p#Text>.

25. Про внесення змін до деяких законів щодо державного регулювання космічної діяльності: Закон України від 29.10.2019. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 46. Ст. 300.
26. Актуальні проблеми міжнародного та національного космічного права: постанова президії Національної Академії наук України від 27.06.2007 № 189. URL.<https://zacon.rada.gov.ua>.
27. Міжрамкова угода про співпрацю на Міжнародній космічній станції від 29.01.1998 р. URL.<https://www.stete.gov/wp-content/uploads/2019/02/12927-Vultilateral-Space-Space-Station-1.29.1998.pdf>.
28. Міжнародне співробітництво у використанні космічного простору в мирних цілях: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1961 р. № 1721 (XVI). URL <https://www.books.google.com.ua/books?isbn=5041136548>
29. Мицик В.В., Буроменський М.В., Гнатовський М.М. Міжнародне публічне право : підручник. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 444 с.
30. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
31. Корнєєв Ю.В. Транспортне право України: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2020. 168 с.
32. Мицик В.В., Буроменський М.В., Гнатовський М.М. Міжнародне публічне право: підручник/ під. ред. В.В. Мицика. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 624 с.
33. Григоров О.М. Міжнародне повітряне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 166 с.
34. Григоров О. М. Міжнародне космічне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 130 с.
35. Андрейяєнко С.С., Грушко М. В. , Музика В. В. Міжнародне публічне право: навч-метод посіб. Київ: Фенікс, 2021. 292 с.
36. Сірант М.М. Міжнародне публічне право (схеми та дефініції) : підручник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 220 с.
37. Міжнародна комерційна діяльність на авіаційному транспорті : курс лекцій/ І.О. Геєць, А.А. Прокоп'єва. – Київ: НАУ, 2014. – 70 с.

Додаткова

38. Горник В.Г. Сімак С.В. Комерціалізація космічних технологій – перспективний напрям конкурентоспроможності України. Економіка та управління національним господарством. Том 31 (70). № 2. 2020. С. 69-74.
39. Григоров О. М. Міжнародно-правові засади регулювання відносин у сфері цивільної авіації: становлення та розвиток: монографія. К., 2020. 440 с.
40. Сопілко І.М. Повітряне і космічне право; дискусійні питання. Юридичний вісник. Серія «Повітряне і космічне право». 2015. № 4. С. 161-171.
41. Псюк М.О. Пріоритети державної політики в напрямі розвитку міжнародної кооперації в аерокосмічній галузі. Економіка управління та адміністрування. № 2 (92). 2020. С. 101-106 DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2020-2\(92\)-101-106/](https://doi.org/10.26642/jen-2020-2(92)-101-106/)
42. Космічне право України. Збірник національних і міжнародних правових актів. Відп. ред. Кузнецов Е.І., Малишева Н.Р. Київ : Атіка, 2012. 464 с.
43. Андрушко І.П. Космічне право України: Проблеми становлення та розвитку. Київ: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2006. 364 с.
44. Цимбалюк В.С. Поняття, предмет, структура повітряного права України. Ін-т повітряного і космічного права. С. 9-15. URL. <http://conference.nau.edu.ua/ndex/php/UV/article/vieqW/8988>
45. Шереметьєва Є.Т., Шереметьєва О.Ю. Стан наукового дослідження, змісту поняття та предмета повітряного права України. Ін-т космічного і повітряного права. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право: наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. Т. 3. № 4. 2007. С. 17-21
46. Повітряне право України: навч. посіб./ за заг. Ред. В.В. Костицького. Дрогобич: Коло, 2011. 552 с.

47. Попов В.М. Богатов О.І. Міжнародне космічне право і милітаризація космосу. Право і суспільство. 2020. № 3. С. 231-239.
48. Беглий О.В. Космічне право: навч.-метод. посіб.. Київ, 2009. 102 с.
49. Заїка Ю.О. Транспортне право України. К. : КНЕ, 2014. 184 с.
50. Псюк М.О. Сергієнко А. В. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання космічної галузі в Україні. URL.<https://C:/USERS/allal/Downloads/189-Article%20Text-183-1-10-20200726.pdf>.
51. Гордеюк А.О. Проблеми забезпечення авіаційної безпеки в умовах воєнного стану в Україні. Матеріали Всеукр. наук-практ. конф. «Безпека та сталий розвиток критичної інфраструктури в умовах воєнного стану» (м. Харків 8 листопада 2023 р.) Харків:[Електронне видання] Нац. аероксм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». 197 с. (С. 43-47)
52. Гордеюк А.О. Особливості становлення та тенденції розвитку міжнародного космічного права. Пропілеї права та безпеки. 2023. № 2. С.31-35

12. Інформаційні ресурси

- 1.Офіційний Організації Об'єднаних Націй – <http://www.un.org/>
2. Офіційний сайт Європейського Союзу – <http://europa.ua/>
- 3.Міжнародний інститут космічного права – <https://iislweb.org/>
4. <http://rada.gov.ua.> – веб-сторінка Верховної Ради України.
5. <http://www.kmu.gov.ua.> – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
6. <http://www.nau.kiev.ua.> – веб-сторінка нормативні акти України.
7. <http://www.liga.net.> – веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства
8. <http://www.avtoreferat.ukrlib.org.> – веб-сторінка каталог авторефератів дисертацій
9. Міжнародна організація цивільної авіації. – <https://www.icao.int>
10. Міжнародна астронавтична федерація. – <https://www.iafastro.org/>
- 11.Міжнародна академія астронавтики. – <https://iaaweb.org/>
- 12.Комітет з дослідження космічного простору. – <https://cosparhg.cnes.fr/>.